

УДК159.922: 316.61: [37.015.311]

МОСКАЛЕНКО Валентина Володимирівна

доктор філософських наук, професор, завідувачка лабораторії соціальної психології Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України

ГЕНЕТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ЯК МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Стаття присвячена аналізу методологічних принципів генетичної психології в дослідженні процесу соціалізації особистості. Основна увага приділена принципу історизму. Доводиться його ефективність з точки зору адекватності предмету дослідження, яким є цілісний процес соціалізації.

Ключові слова: *генетична психологія, соціалізація особистості, принцип історизму, категорія нужди, соціальність, соціалізованість, інтерсуб'єктність, форми соціалізації.*

Постановка проблеми. Актуальність теми зумовлена необхідністю застосування в дослідженні соціалізації особистості методологічних принципів, які були б адекватні визначеному предмету, тобто процесу соціалізації особистості у всій його цілісності.

Актуальним для теорії соціалізації є виокремлення з багатьох існуючих таких способів дослідження, завдяки яким можна було б систематизувати отримані знання адекватно реальності. Проблема соціалізації досліджується з позицій різних методологічних підходів, що застосовують багато різних способів отримання наукових фактів. Методи удосконалюються або повністю змінюються з часом. Це пов'язано з розвитком суспільства та науки, боротьбою і співдружністю теорій, зміною парадигм. Багатоманітність методів отримання знань дає можливість отримати велику кількість матеріалу. Цей матеріал у систематизованій, узагальненій формі складає фундаментальні знання, на яких оснований психологічна наука.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Такі авторитетні й фундаментальні теорії, як культурно-діяльнісна, психоана-

ліз, гуманістичні теорії особистості, у руслі яких досліджується проблема соціалізації особистості, мають неперевершені результати й важливі висновки щодо закономірностей цього процесу. Із позицій зазначених теоретичних концепцій аналізуються певні сторони особистості людини: З. Фройд підкреслював фундаментальне вихідне значення сексуального інстинкту, А. Адлер – волі до влади, А. Маслоу – прагнення до самореалізації. Із позицій зазначених теоретичних концепцій аналізуються певні грані особистості людини. Кожна концептуально-теоретична модель особистості створена на основі певної і своєрідної логіки наукового підходу: своя логіка у психоаналізі, своя – у гуманістичній психології, своя – у теорії діяльності. Усі ці персонологічні концепції об'єднує те, що, по-перше, у них психологічний розвиток особистості вивчається з певної його сторони, у той час як першим і найважливішим атрибутом особистості є цілісність; по-друге, у цих концепціях розвиток особистості розуміється як процес соціалізації індивіда, що відбувається за його життя. У цьому разі залишається нез'ясованим питання джерел психічного, а саме звідки ж беруться у людського ества ті функції, які покладено авторами в основу їхніх теорій сутності психічного?

Отже, актуальним для теорії соціалізації є визначення методології, яка б давала можливість представити різноаспектний, багатогранний процес соціалізації в єдності його різноманіття. Такою методологією є генетична психологія, представлена в Україні школою відомого сучасного психолога академіка С.Д. Максименка.

Генетична методологія здатна представити знання про окремі сторони соціалізації в їх сукупності, відобразивши, таким чином, логіку самого об'єкта дослідження, а саме психологію особистості як цілісності. Генетична психологія виходить із визнання єдності людської природи, складності структурованості особистості, динамізму й розвитку особистості, визначаючи вихідну рушійну силу, котрою є потреба як енергетично-інформаційний феномен.

Категорія нужди є центральною в генетичному методі, який розроблено С.Д. Максименком. Через цю категорію в гене-

тичній психології розкриваються механізм розвитку особистості та його джерела. «Нужда розглядається нами, – пише С.Д. Максименко, – як всеохоплюючий напружений стан біосоціального ества, що спрямовує його активність – життя. Природа нужди являє собою вихідну енергетично-динамічну єдність біологічних і соціальних складових людини. За психологічними показниками нужда є особливим базовим станом, динамічною напругою, яка визначає можливість індивіда бути активним протягом всього життя» [4, с.14].

Категорію нужди виділено на основі проведення логіко-психологічного аналізу робіт класиків психологічної науки. С.Д. Максименко пише: «Якщо проаналізувати всі теорії та експериментальні дані, зокрема теорії Л.С. Виготського, С.Л. Рубінштейна, Г.С. Костюка, А. Маслоу, Р. Мея та ін. про причини саморуху, самореалізації, то можна прийти до висновку: між народженим людським індивідом і його мотиваційно-потребовою сферою, яка буде формуватися, первісно існує певна генетично-вихідна одиниця, яка конституює і цей розвиток, і весь взагалі процес прийняття соціальних норм» [4, с.13]. Нужда як генетичне вихідне відношення конституює особистість, об'єднує і вибудовує психічний світ людини у процесі її онтогенетичного розвитку, створюючи неповторний рисунок, властивий цьому конкретному індивіду.

Генетична методологія побудована на принципах історизму, системності, розвитку, суб'єктності. Докладніше зупинимось на значенні принципу історизму в дослідженні сутності процесу соціалізації особистості, його закономірностей а також визначенні окремих категорій теорії соціалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. У широкому розумінні «соціалізація» означає процес розвитку соціальності індивіда, завдяки чому він інтегрується в суспільство як особистість. Виникає питання: звідки береться ця соціальність? Відповідь на це питання ми отримуємо, застосовуючи принцип історизму до аналізу процесу соціалізації.

Принцип історизму є одним з основних принципів генетичної психології, згідно з яким сутність психологічного феноме-

ну впливає з його вихідного стану. Яким же є той вихідний стан, з якого починається соціалізація особистості? С.Д. Максименко у своїй праці «Генеza існування особистості» цьому питанню присвячує цілий розділ – «Особистість починається з любові» – де підкреслює, що людська дитина є «унікальним актом співтворчості двох особистостей, двох люблячих людей». Цей акт співтворчості двох, ще до того, як народиться дитина, і буде дійсним початком її соціалізації. Але чому ми вважаємо любов початком особистості? І далі С.Д. Максименко пише: «Ми можемо підсилити тезу: любов є не просто початком особистості, вона існує раніше особистості, і вона породжує (визначає, детермінує) процес її створення (як дива). Двоє люблячих людей створюють новий світ, нових себе, нове життя. У сумісному піковому переживанні вони створюють на короткий час свій власний, неповторний світ, де діють унікальні закони, на основі котрих як найбільш напружена, відкрита і відверта точка пікового переживання виникає енергетично-інформаційний феномен – нужда, що втілюється в нове єство – людську дитину» [4, с.72-73]. Отже, початок особистості, її соціалізації, закладено в енергетично-інформаційній системі, котра виникає у взаємодії двох люблячих людей як надіндивідуальний феномен, щось третє, що стає джерелом соціалізації особистості. «Існує суттєвий зв'язок – пише С.Д. Максименко, – між генезою становлення особистості і практичною реалізацією тих станів, в яких особа може перебувати в наступних періодах свого життєвого шляху» [4, с.8]. Нужда, породжуючись самим фактом свого історичного існування, втілюється у людському єстві і виходить на новий виток свого існування, тільки опредметнившись у новому житті, у новому людському існуванні. Це єство завдяки опредметненій – втіленій у ньому – біосоціальній нужді несе в собі величезний пласт соціальної реальності, яка була присвоєна його попередниками у процесі життя та стала до певної міри уже і біологічною. С.Д. Максименко зауважує, що у людині з самого початку, ще коли вона є маленькою клітинкою, знаходяться не просто складніші хімічні речовини і біоструктури, у ній – втілення вічного досвіду існування людини як соціальної істоти [4, с.76].

Отже, соціальність людини з'являється ще до її народження, у нужді, котра асимілює в собі певні всезагальні способи людської поведінки. Не можна не погодитись з К. Юнгом, який зауважив, що складно уявити собі, щоб всі деталі виявлення психічного життя людини набували реальності тільки в момент їхнього виникнення [7, с.214]. Як відомо, К. Юнг вважає, що за реальною поведінкою людини виявляються архетипи (особливі образи), в яких містяться способи і стилі людської активності. Поведінка людини витікає із патернів дій, котрі являють собою образи-архетипи. Це і є винятково людськими якостями людського ества, специфічною людською формою, яку набувають ці дії. «Ця форма є успадкованою й існує вже у плазмі зародка. Уявлення про те, що вона не передається успадкованим шляхом і знову виникає в кожній людині, настільки ж абсурдні, як і стародавня віра в те, що сонце, яке встає зранку, є іншим сонцем порівняно з тим, що сідає ввечері» [7, с.215]. Отже, нужда як надіндивідне утворення втілює в собі досвід попередніх поколінь, що з самого початку стає детермінантом процесу соціалізації особистості. Нужда може асимілювати в собі певні всезагальні способи людської поведінки і виявляти їх у зустрічі з оточенням через потреби та їх опредметнення. Нужда породжує існування й ускладнює його. Як пише С.Д. Максименко, «...нужда як генетичне вихідне відношення, котре конститує особистість, унікальним і складним шляхом вбирає й об'єднує в собі і біологічне, і соціальне... І коли ця специфічна форма нужди реалізується у здатність стати особистістю, вона несе в собі вихідну інтенцію: новонароджений індивід виявляється готовим до соціалізації. Соціальне засвоюється дуже легко, на диво легко, якщо враховувати те, що перед нами біологічна, по суті, особа. Без існування нужди стати особистістю неможливо, ніяка дресура не приведе до соціального становлення індивіда» [4, с.15-16]. Нужда завжди виступає конституантом – і в соціальному оточенні, і в самому існуванні, і в тілесній організації людини. Вона є стрижнем, що пронизує особистість в її житті, об'єднуючи у складну цілісність біологічне і соціальне.

Принцип історизму, згідно з яким соціалізація особистості виводиться з соціального співжиття індивідуальних суб'єктів, вимагає у визначенні категоріального апарату теорії соціалізації дотримуватись інтеріндивідної парадигми. Інтерсуб'єктний підхід до аналізу сутності соціалізації особистості протиставляється моносуб'єктному розумінню особистості. Сутність суб'єкт-суб'єктної взаємодії в її породжуючому ефекті, у створенні нової реальності, яка є ядром спільного інтерсуб'єктного простору. Цей простір утворюється індивідами в результаті екстеріоризації їхніх внутрішніх станів, а також взаємної інтерпретації один одного. Якщо людська психіка має первісно інтеріндивідний характер, то соціалізація індивіда може розглядатись тільки в контексті соціальної взаємодії. Це означає, що не існує соціалізації поза міжіндивідною взаємодією, як і людська взаємодія не може бути без соціалізації.

Виходячи з позицій інтерсуб'єктного підходу, поняття «соціалізація особистості» визначається як процес, що відбувається в системній взаємодії «індивід-інші», де утворюється нова система соціально-психологічних відносин, внаслідок інтеріоризації якої відбувається становлення соціальних якостей суб'єктів взаємодії, завдяки ним вони «входять» у людський світ як його суб'єкти. У такому розумінні категорія «соціалізації» виконує функцію головного інструменту, по-перше, побудови теоретико-методологічних засад теорії соціалізації, визначення її категоріального апарату; по-друге, виступає засобом вирішення практичних задач у системі соціалізації особистості. Це означає, що всі феномени, які стосуються процесу соціалізації особистості, будуть трактуватись в залежності від розуміння основного поняття теорії цього процесу. Так, відповідно нашому розумінню соціалізації як інтеріндивідного процесу критерій соціалізованості особистості буде характеризуватись відповідністю між елементами системи «індивід-інші» (соціум), а саме між можливостями індивіда, з одного боку, та очікуваннями суспільства (Інших) – з другого. Тому, коли ми маємо на увазі критерії соціалізованості дітей молодшого віку і людини зрілого віку, то вони будуть різними. Наприклад, економічна соціалізованість молодших шко-

лярів буде означати наявність у дитини таких економіко-психологічних якостей, яких вона, з одного боку, здатна за своїми віковими можливостями досягти, а з іншого – експектаціями, які суспільство висуває до дитини цього віку. Теж саме можна сказати щодо критеріїв економічної соціалізованості зрілої особистості. Цілком зрозуміло, що це питання тісно пов'язане з практикою освітньо-виховної роботи, яка спирається на теоретичний аналіз цієї проблеми.

Інтерсуб'єктна взаємодія, у просторі якої формується соціальність людини, організується як система культурно-історичних відносин. Історія цих стосунків є історією самої людини, шляхом її саморозвитку. Тому світ людини – це є сформована нею відповідно з цілями і потребами система культурно-історичних відносин, узгоджена з індивідом відповідно до його здібностей, практичних і духовних можливостей.

У вітчизняній психології проблема співвідношення людини і світу розроблялась рядом авторів, котрі обґрунтували принцип, згідно з яким людина і світ вступають у взаємодію, утворюють особливу онтологічну реальність, бо людина «продовжена у світі». Уперше обґрунтував принцип системного зв'язку людини зі світом С.Л. Рубінштейн, розглядаючи в монографії «Людина і світ» (1973), світ і людину у співвідношенні один з одним, висловив думку про взаємопроникнення людини у світ і світу у людину. Він показав, що людина і світ – це єдина система, де людина є системоутворчим компонентом. С.Л. Рубінштейн визначає поняття «світ» як сукупність речей і людей, в яку включається те, що відноситься до людини і до чого вона відноситься за своєю сутністю, що може бути для неї значимим, на що вона спрямована» [6]. З цього визначення випливає, що взаємодію людини і світу визначає параметр значимості. Соціальне життя будь-якого індивіда відбувається в рамках відносин з іншими як члена спільноти, що регулюється загальними правилами і нормами.

Феномен «значимих Інших» у психології досить повно вивчено. Науковці виділяють так зване особистісно-значиме спілкування зі значимими іншими, що визначається як спілку-

вання з тими, хто безпосередньо впливає на формування і виявлення основних інстанцій особистості (Я-концепції, самооцінки та ін.) Отже, у найбільш загальному значенні значимі Інші – це ті, хто дійсно виконує головні ролі в житті кожної людини, це ті, хто здатні більшою мірою впливати на людину. Соціалізація розглядається як складне системне утворення, становлення особистості у процесі взаємодії з Іншими, як цілісність, що розвивається в результаті розв’язання протиріччя між собою та Іншими (Світом).

Для аналізу особливостей взаємозв’язку елементів системи «Індивід-Інші» в теорії соціалізації є поняття форми соціалізації, що означає характер впливу Інших на суб’єкта соціалізації. Розрізняють спрямовану та стихійну форми соціалізації. Спрямована – це вплив на особистість засобами спеціально розробленої системи цілеспрямованого виховання з метою формування в особистості певних властивостей у відповідності до її можливостей та очікувань суспільства. Виховання – це процес впливу агентів соціалізації (батьків, вчителів, вихователів) на вихованця. Це свідомо організована, запрограмована, спеціалізована діяльність агентів на особистість з метою формування в неї певних потреб, поглядів, почуттів, рис характеру, психічних і фізичних якостей. Стихійна форма соціалізації – це «автоматичне» становлення соціально-психологічних властивостей особистості у зв’язку з постійним перебуванням її у безпосередньому соціально-психологічному просторі.

Безпосередній соціально-психологічний простір є надзвичайно багатоманітним світом людини. Особистості з різною індивідуальністю в результаті спілкування утворюють сферу відносин, яка за рівнем соціальності, практикою соціальних зв’язків, особливістю психологічної атмосфери є новим соціально-психологічним простором, що ставлять перед особистістю нові вимоги. У процесі спілкування відбувається своєрідне «перенесення» і засвоєння індивідами різноманітного досвіду, внаслідок чого здійснюється зміна структури й сутності взаємодіючих суб’єктів.

Специфіка безпосереднього оточення індивідів полягає в тому, що воно опосередковує вплив цілісної суспільної системи на особистість. Проте характер цінностей, настановлень безпосереднього оточення особистості може співпадати, а може не співпадати і навіть суперечити ціннісно-нормативній системі суспільства. У зв'язку з цим актуальним стає питання про значення цілеспрямованої форми соціалізації, особливостей співвідношення цілеспрямованої та стихійної форм соціалізації в умовах певного соціально-психологічного простору.

Зіставляючи стихійну та цілеспрямовану форми соціалізації, деякі дослідники надають перевагу цілеспрямованій, вважаючи, що стихійна форма, яка детермінується переважно мікросередовищем, характеризується тим, що несе в собі багато старого, правил, що вже віджили, засвоєння яких може завадити формуванню соціальної особистості. Виходячи з розуміння соціалізації особистості в інтересуб'єктній парадигмі, можна констатувати, що характер взаємодії суб'єктів соціалізації у процесі соціалізації є різним: і як автоматичне включення в соціально-психологічний простір, що формується між учасниками взаємодії, і як спрямований усвідомлений вплив на індивіда інших суб'єктів. Погляди, що перебільшують або применшують значення якоїсь форми соціалізації, невірно відображають той реальний факт, що людина формується у процесі всіх форм соціалізації. Умовою досягнення потрібної соціалізованості людини стає єдність всіх форм соціалізації. Взаємозумовленість стихійної та спрямованої соціалізації залежить від соціальних умов існування людей. Зокрема основна функція спрямованої соціалізації, яка полягає в тому, щоб забезпечити переведення цінностей соціетального рівня суспільства на індивідуальний рівень, забезпечується шляхом втілення цих цінностей у безпосередні умови життєдіяльності особистостей. Науковці відзначають, що у процесі соціалізації обов'язково потрібно задіяти два способи засвоєння культури: один з них передбачає обов'язкову вербалізацію культурної норми та розрахований на свідоме засвоєння її змісту, а другий засвоюється індивідом шляхом наслідування стереотипному зразку або шляхом психологічного тиску на ньо-

го соціальної групи через механізм соціальних експектацій, зараження і сугестії [5, с.19-20]. Я.Л. Коломинський [2] зазначає, що ці, здавалося б, протилежні способи соціалізації «не стільки два етапи, які змінюють один одного, скільки два способи, що завжди існують у процесі пізнання людиною світу. Із віком змінюється лише їхня роль і питома вага тієї інформації, яка засвоюється кожною з них». Я.Л. Коломинський зазначає, що має місце зміщення пропорцій між рефлексивними, спрямованими, і нерелфлексивними, стихійними способами соціалізації як у процесі соціального онтогенезу індивідів, так і у процесі соціального філогенезу людства, різні етапи розвитку яких характеризуються не тільки існуванням, але й домінуванням одного з цих способів. Ю.М. Лотман називає культури з домінуванням нерелфлексивного способу регуляції – «культурами текстів», а з домінуванням рефлексивного способу – «культурами граматики», вважаючи, що основним принципом культур першого типу є звичай, культур другого – закон [3].

Форми соціалізації мають чинники, специфічні механізми та засоби впливу на особистість. Проблема полягає в тому, що співвідношення цілеспрямованих і стихійних форм соціалізації буває різним залежно від соціального простору, де відбувається цей процес.

Однак дискусійним є питання: чи існують (і коли так, то які) особливості співвідношення різних форм соціалізації на різних етапах онтогенетичного розвитку людини?

Можна побачити зміну співвідношення форм соціалізації як в онтогенетичному, так і у філогенетичному аспектах. Останній аспект аналізу проблеми дає можливість виявити особливості співвідношення форм соціалізації на різних вікових етапах, зокрема й в умовах шкільної та вузівської освіти.

Спадає на думку аналогія особливостей впливу сім'ї на особистість на ранньому етапі онтогенезу людини та особливостей впливу соціальної спільноти на індивіда на початку філогенезу. У первісному суспільстві соціальне середовище було уніфікованим. Самостійним соціальним організмом був рід – невеличка за чисельністю група людей, що перебувала у безпосеред-

ньому контакті. Цінності макросередовища і мікросередовища співпадали, що зумовлювало існування однієї форми соціалізації, яка за своїми особливостями та механізмами (наслідування, навіювання, психологічне зараження тощо) здебільше відповідає стихійній формі соціалізації, що визначається безпосередніми зв'язками індивідів між собою. Така форма соціалізації забезпечувала формування соціальних властивостей індивідів того часу у відповідності інтересів і потреб первісного суспільства. У подальшому розвитку суспільства у зв'язку з соціальною диференціацією та ієрархізацією соціальної структури ускладнюється система соціалізації, в якій обов'язковою формою соціалізації стає цілеспрямований вплив, його метою є забезпечення розвитку особистості відповідно інтересам суспільства іншого історичного етапу. Користуючись аналогією існування та зміни форм соціалізації в онтогенетичному та філогенетичному процесі, можна зробити припущення, що на первинному етапі онтогенезу особистості основною формою соціалізації була стихійна форма, пов'язана з соціально-психологічним простором сім'ї. Особливе значення в цьому процесі мають взаємини індивіда зі «значущими Іншими», яких людина не обирає, але які мають великий вплив на формування її особистості. Це ті перші «значущі Інші», які, починаючи з ранніх стадій життя, зумовлюють весь подальший життєвий шлях людини. Проте стихійні форми мають велике значення не тільки як первісне середовище, але й як таке, що відіграє велику роль на всіх етапах життєдіяльності людини. В умовах сучасного суспільства макро- та мікросередовище внаслідок можливого неспівпадіння їхніх цінностей може бути суперечливими і по-різному впливати на процес соціалізації особистості. У зв'язку з цим виникає проблема вибору цінностей. На наш погляд, ця проблема вирішується головним чином через механізми цілеспрямованого впливу, які з необхідністю включаються в соціалізацію особистості, коли коло її взаємин з Іншими розширюється. У реальній людини особливості соціалізації визначаються етапом формування особистості, суб'єктивними особливостями особистості й об'єктивними умовами

їхнього виявлення у процесі взаємодії людини з оточуючим світом.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Застосування принципу історизму генетичної методології в дослідженні процесу соціалізації особистості дає можливість акцентувати увагу на наступному:

1. Соціалізація особистості розуміється як реалізація в індивіда соціальності, що закладається до його народження в енергетично-інформаційному феномені («нужді»), який створюється у взаємодії особистостей і втілює в собі соціальний досвід людства.

2. Принцип історизму, згідно з яким соціалізація особистості виводиться із соціального співжиття індивідуальних суб'єктів, вимагає дотримуватись при визначенні категоріального апарату теорії соціалізації інтеріндивідної парадигми. У рамках цієї парадигми поняття «соціалізація особистості» визначається як процес, що відбувається в системній взаємодії «індивід – інші», де утворюється нова система соціально-психологічних відносин, внаслідок інтеріоризації якої відбувається становлення соціальних якостей суб'єктів взаємодії, завдяки котрим вони «входять» у людський світ як його суб'єкти.

3. В інтеріндивідній парадигмі критерій соціалізованості особистості буде визначатися як відповідність між елементами системи «індивід-інші» (соціум), а саме : між можливостями індивіда, з одного боку, та очікуваннями суспільства (Інших) – з другого.

Список використаної літератури

1. Выготский Л.С. История высших психических функций / Л.С. Выготский // Собр. соч. в 5-ти т. – М. : Педагогика, 1983. – Т.3. – 1983. – 336 с.
2. Коломинский Я.Л. Социальные эталоны как стабилизирующие факторы социальной психики / Я.Л. Коломинский // Вопросы психологии. – 1972. – № 1. – С.106-117.
3. Лотман Ю.М. Проблема «обучения культуре» как её типологическая характеристика / Ю.М. Лотман // Учен. зап. Тартуск. гос. ун-та. Вып. 284. Труды по знаковым системам. – Тарту, 1971. – С.167-178.

4. Максименко С.Д. Генезис существования личности / С.Д.Максименко. – К. : Издательство ООО КММ, 2006. – 240 с.
5. Москаленко В.В. Социализация личности (философский аспект) / В.В. Москаленко. – К. : Вища школа, 1986. – 200 с.
6. Рубинштейн С.Л. Человек и мир / С.Л.Рубинштейн // Проблемы общей психологии. – М. : Педагогика, 1973. – С.255 – 285.
7. Юнг К.-Г.Человек и его символы / К.Г.Юнг. – М. : Серебряные нити, 1997. – 387 с.

Москаленко В.В.

ГЕНЕТИЧЕСКАЯ ПСИХОЛОГИЯ КАК МЕТОДОЛОГИЯ ИССЛЕДОВАНИЯ СОЦИАЛИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ

В статье анализируются методологические принципы генетической психологии применительно к анализу социализации личности. Основное внимание уделено принципу историзма. Доказывается его эффективность с точки зрения адекватности предмету исследования, каким рассматривается целостный процесс социализации личности.

Ключевые слова: *генетическая психология, социализация личности, принцип историзма, категория нужды, социальность, социализованность, интерсубъектность, формы социализации.*

Moskalenko V.V.

GENETIC PSYCHOLOGY AS A METHODOLOGY OF THE PERSONALITY SOCIALIZATION RESEARCH

In the article methodological principles of the genetic psychology in the context of the socialization of personality are explored. The principle of historicism is emphasized. The efficiency of this principle if it is adequate to the whole process of socialization as an object of research is argued.

Key words: *the genetic psychology, the socialization of personality, the principle of historicism, the category of necessity, the sociality, intersubjectivity, the forms of socialization.*

Надійшла до редакції 21.12.2011